

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ
ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΑΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΕΝ ΤΩ ΜΟΥΣΕΙΩ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
(Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 155)

8.

Γράμμα συνοδικὸν τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Προκοπίου¹ πρὸς τὸν κλῆρον καὶ τὸ λοιπὸν χριστιανικὸν πλήρωμα Κρήτης, ἀγγελτήριοιον τῆς χειροτονίας καὶ καταστάσεως τοῦ Μητροπολίτου Μαξίμου², ἐξασφαλίζον καὶ τὰ καθιερωμένα ἐκκλησιαστικὰ δικαίωματα αὐτοῦ. (Σεπτέμβριος τοῦ 1786).

¹Αριθ. Χειρ. Μ. Π. 40. Ἐν πρωτοτύπῳ, ἐπὶ χάρτου διαστάσεων 0,62×0,49 μ. μὲ τμήσεις ὀρθογωνίας ἐκατέρωθεν τοῦ πατριαρχικοῦ τίτλου. Καλὴ κατάστασις διατηρήσεως. *Οπισθεν: Προκόπιος.

ῥ Προκόπιος ἐλέω θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης .: .

ῥ Θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι οἱ ὑποκείμενοι τῇ ἀγιωτάτῃ μ(η)τροπόλει κρήτης, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ, καὶ συλλειτουργοὶ, καὶ ἐντιμότεροι κληρικοὶ τῆς ἀγιωτάτης μ(η)τροπόλεως ταύτης, ἐδλαβέστατοι Ἰε | ρεῖς, καὶ ὀσιώτατοι ἱερομόναχοι, οἱ ψάλλοντες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς ἐπαρχίας ταύτης, μετὰ πάντων τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ κοινοπόλεων, καὶ χωρίων καὶ χρήσιμοι γέροντες, καὶ προσεστώτες, καὶ | λοιποὶ πάντες ἐδλογημένοι χριστιανοί, τέκνα ἐν κ(υρί)ῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἴη ὑμῖν, καὶ εἰρήνη, καὶ ἔλεος παρὰ θεοῦ κυρίου παντοκράτορος, καὶ παρ' ἡμῶν, ἐν χῆ, ἐδλογία, | καὶ συγχώρησις. Ἐθνος ἀρχαῖον ἐκκλησιαστικὸν ἐπικρατεῖ ἀνέκαθεν, καὶ ἐνεργεῖται διαπαντὸς κατὰ πάντα τρόπον ἀνάγκης ἀπαραιτήτως, παρὰ τοῖς νεωστὶ χειροτονοῦμένοις ἀρχιερεῦσι, | καὶ προστασίαις ἐπαρχιῶν προβαλλομένοις, ὅπως δηλαδῆ, ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς χειροτονίας αὐτῶν, μετὰ τὸ ἀποκατασταθῆναι αὐτούς, εἰς τὴν θεόθεν λαχοῦσαν αὐτοῖς ἐπαρχίαν, ἔχουσι παραλαμ | βάνειν ἀρχιερατικὰ τινα εἰσοδήματα, καὶ δικαίωματα, συνήθη ὄντα, καὶ ἔθιμα, παρὰ τῶν, ὡς ἀληθῶς, αἰρουμένων ἐδαρεσθῆσαι θεῶ, ἐπαρχιωτῶν αὐτῶ χριστιανῶν, οὔτινες δι' οὐδενὸς πάντως | ἔνεστιν ἄλλου αὐτοῖς τοῦ ποθομένου ἐντεύξασθαι, εἰμὴ διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, τοῦ ἀκρον, φαιμέν, καὶ μεγάλου ἀρχιερέως, παρ' οὗ ἡ ἀρχὴ καὶ πηγὴ τῆς ἀρχιερατικῆς ἀξίας, καὶ μεγαλειότητος

αὐτοῖς | τούτοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἀλληλοδιαδόχως, παρὰ τῶν θεῶν, καὶ ἱερῶν αὐτοῦ μαθητῶν, καὶ ἀποστόλων διαβάσα ἐγκεχειρίσται, πρὸς κυβέρνησιν, καὶ διοίκησιν τῶν συντροξάντων, καὶ ἐπακολουθησάντων | χρεῶν, καὶ ἐξόδων κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς χειροτονίας ἐκάστου τῶν ἀρχιερέων, καὶ ταῦτα τὰ εἰσοδήματα ἄνωθεν, καὶ ἐξ ἀρχῆς εἰσὶ διορισμένα ἀφεύκτως δίδοσθαι³ παρὰ μὲν δηλαδὴ τῶν ἱερῶν | καὶ ἱερομονάχων, τῶν ἐχόντων, καὶ ἐπισκεπτομένων ἐκκλησίας, καὶ ἐνορίας τῆς ἐπαρχίας αὐτῶν, ἐμβατοῖκια⁴ δόσιν τινὰ συνήθη ἀφ' ἐκάστης ἐκκλησίας, ὅπως λάβωσι τὴν ἄδειαν παρὰ | τοῦ γνησίου, καὶ κανονικοῦ αὐτῶν μ(ητ)ροπολίτου, καὶ ἀρχιερέως, τοῦ ἱερατεύειν θεῷ, ἀπλῶς δέ, καὶ παρὰ πάντων Ἱερομένων, καὶ λαϊκῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ἄλλο εἰσόδημα, καὶ δικαίωμα, φιλότιμον | ὀνομαζόμενον, εἰς φιλοτιμίαν αὐτῷ παρεχόμενον, ὑπὸ τῶν ὑποκειμένων τῇ μ(ητ)ροπόλει αὐτοῦ, ἐπισκόπων τε, καὶ λοιπῶν χριστιανῶν. πρὸς τούτοις καὶ αἱ ζητῖαι⁵, καὶ τὰ συνοικέσια τῶν εἰς γάμου μελόντων | ἐλθεῖν κοινωνίαν, ὅπως λάβωσι τὴν παρὰ τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν ἄδειαν, καὶ εὐλογίαν. καὶ ταῦτα μὲν τὰ δικαιώματα ἀναγκαιῶς ὀφείλουσι διδόναι, καὶ ἀπαραιτήτως κατὰ πάντα δικαίου λόγον, | κατὰ τὴν παλαιὰν ἐκκλησιαστικὴν συνήθειαν, καὶ τάξιν πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν προσεπιμετροῦνται δὲ τούτοις, καὶ τὰ ψυχομερίδια, ἐν δηλαδὴ μερίδιον κεχωρισμένον ὑπὲρ τῶν ἀποικοιμένων | συγγενῶν ἐκάστου τῶν χριστιανῶν, ἐνεκα μνημοσύνου, καὶ ψυχικῆς τοῦ τεθνηκότος σωτηρίας, οὐ περιττὸν δὲ καὶ τὸ μνημονεύεσθαι πεπαρῶδησιασμένως⁶ ἐπ' ἐκκλησίαις, καὶ ἐκφώνως ἐκάστου χρι | στιανοῦ τὸ ὄνομα, ὅπερ παρῶρησία ἀποκαλεῖται, καὶ λέγεται· τεσσαρακονταλλειτουργία⁷ δέ, καὶ προθέσεις, καὶ ἕτερα ἄλλα, οἷον ἀγιασμούς, καὶ προαιρέσεις, καὶ φιλοτιμίας ἰδίας, ταῦτα πάντα ὡς | γνωστὰ παραλείπωμεν ὡς ἀναγκαῖα ὄντα παρὰ πάντων τῶν χριστιανῶν τῷ ἀρχιερεῖ χωρηγεῖσθαι, καὶ παρέχεσθαι· καὶ γ(ὰ)ρ ἄλλοι ἐνόησαν ὃ ἀρχιερεὺς πόρον, καὶ χωρηγίαν οὐ προσδοκεῖ, | πρὸς διοίκησιν, καὶ κυβέρνησιν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ, εἰμὴ μόνον ἀπ' αὐτῶν τούτων τῶν δικαιωμάτων, καὶ τῆς τῶν χριστιανῶν βοηθείας τὰ πάντα ἐλίξει ἐξοικονομῆσαι, καὶ διευθετῆσαι τὴν ζωάργειαν | αὐτοῦ· καὶ ἐξόδους, καὶ χρείας, καὶ τὰ ἐπιγεγονότα χρέη, ἐκ τῶν συνήθων περιστατικῶν τῶν συ[νε]πομένων τῇ ἀρχῇ τῆς χειροτονίας αὐτοῦ⁸. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ τάνῶν χειροτονηταὶ νεωστὶ ἐπὶ τῆς | μ(ητ)ροπόλεως, καὶ ἐπαρχίας ταύτης νέος ἀρχιερεὺς ἡμῶν ὁ ἱερώτατος μ(ητ)ροπολίτης κρήτης, ὑπέριμος, καὶ ἔξαρχος πάσης εὐρώπης, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφός, καὶ συλλειτουργός | κύρ Μάξιμος, κατὰ τοῦ θεοῦ κανόνας μετὰ τὸ παραιτηθῆναι οἰκειοθελῶς, τὸν προτῆς αὐτοῦ Ἱερότητος συναδελφὸν ἡμῶν κύρ ζαχαρίαν⁹, προτιμηθεὶς τῶν ἄλλων ἐν ταῖς κανονικαῖς ψήφοις, ὡς | ἄξιος, καὶ ἀρομόδιος τῆς

πνευματικῆς προσασίας διὰ τὸ παιδευθῆναι καλῶς τὰ πνευματικὰ μετὰ πάσης θεοσεβείας, δέον ἐστὶ παρασχεῖν αὐτῷ προθύμως καὶ πειθηνίως, πάντα ταῦτα τὰ ἀπη | ρηθμημένα· οἱ μὲν ἱερεῖς δηλαδὴ ἐμβατοίκια, οἱ δ' ἐπίσκοποι, καὶ ἀπλῶς οἱ χριστιανοὶ Ἱερωμένοι, καὶ λαϊκοί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, φιλοτιμίας, ζητείας, σινοικέσια, ψυχομερίδια, ὑπὲρ | μνημοσύνου, καὶ ψυχικῆς σωτηρίας τῶν ἀποικοινομένων συγγενῶν, καὶ γονέων αὐτοῖς χριστιανῶν· παρῶν, τεσσαρακοινταλλετουργα, προθέσεις, ἀγιασμούς, καὶ ὅσα ἄλλα συνήθη τῷ | τόπῳ, δηλαδὴ γεννημάτων καρποὺς παντὸς εἶδους, καὶ ὕλης, καὶ τὴν συνθημισμένην φιλοδοξίαν προεπόντος, καὶ μάλα δικαίως, τοῦ λαδίου, τοῦ τυροῦ, καὶ τοῦ μαλίου, πρὸς εὐλογίαν, καὶ πληθυσμῶν | τῶν κινήτων, καὶ ἀκινήτων σας πραγμάτων, ὅπως ἔχη δυνάμειος διοικήσαι, καὶ κυβερνήσαι τὰ πλεῖστα ἔξοδα, τῆς εἶδη αὐτοῦ νέας χειροτονίας, καὶ τῶν ἐπακολουθησάντων ἐξόδων, καὶ ἅ | φενικτων δαπανημάτων ἐτησίως πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ χριστοῦ μεγάλην ἐκκλησίαν¹⁰, καὶ εὐρεῖν αὐτῶν ἕνεσιν, εἰς τὸ ποιμαῖναι τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῷ λογικῶν τοῦ χριστοῦ ποιμνιον, μετὰ ἡσυχίας, καὶ καλῆς καταστάσεως, καὶ δέεσθαι τοῦ θεοῦ, ὑπὲρ πάντων ἡμῶν ζώντων τε καὶ τεθνεότων. Τούτου χάριν γράφοντες ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ | ἡμᾶς Ἱερωτάτων ἀρχιερέων, καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν, καὶ συλλειτουργῶν, πατρικῶς τε καὶ πνευματικῶς ἐντελλόμεθα πᾶσιν ὑμῖν τοῖς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ | ταύτῃ χριστιανοῖς, ἵνα ἀποδεξάμενοι τὴν ἀρχιερωσύνην αὐτοῦ μετὰ τῆς προσηκούσης, καὶ ἀειλομένης φιλοφροσύνης, ἀγάπηστε, καὶ δεξιώσεως, παρῶσχητε αὐτῷ πάντα τὰ συνήθη, ὡς εἴρηται, | ἀρχιερατικὰ δικαιώματα, καὶ εἰσοδήματα, μετὰ πάσης ἔποταγῆς, καὶ ἐδπειθίας, ἀπροφασίστως, καὶ ἀναντηρότητας· οἱ μὲν ἐπίσκοποι κατὰ πρότον ἀναλόγως ἕκαστος κατὰ τὴν εἰς πορίαν αὐτοῦ | τὴν φιλοτιμίαν, περὶ τοῦ αἰοίου ἐρχομοῦ τῆς αὐτοῦ Ἱερότητος, οἱ δὲ Ἱερεῖς τὰ ἐμβατοίκια, καὶ ἀπλῶς οἱ χριστιανοὶ ἄνδρες, καὶ γυναῖκες, μικροί, καὶ μεγάλοι, Ἱερωμένοι, ἢ λαϊκοί, ἅπαντα τὰ ὁνητῶς | προρῶθέντα, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὴν καλὴν ἡμῶν συνήθειαν τῆς φιλοτιμίας τῶν γεννημάτων τοῖς καρποῖς παντὸς εἶδους, καὶ ὕλης, καὶ τοῦ λαδίου, καὶ τυροῦ, καὶ μαλίου, ἱκανῶς, καὶ ἀρκοῦντως μετὰ καλῆς | προαιρέσεως, καὶ γνώμης ἀγαθῆς, πρὸς τὸν ἀρχιερέα, καὶ γέροντα ἡμῶν, ὅπως ἐδχαριστηθῆις παρὰ πάντων ἡμῶν ποιμάνῃ ἡμᾶς μετὰ ἀνέσεως, καὶ ἡσυχίας, καὶ διάγῃ τοῦ λοιποῦ | μετ' ἡμῶν ἀπάντων φιλοστόργως, καὶ π(ατ)ρικῶς, καθά καὶ θεῶ, καὶ ἀν(θρώπ)οις ἐστὶν ἀρεστόν, δέεσθέτε, καὶ καθ' ἵκετεῖν θεῶ, ὑπὲρ ὑγείας, καὶ ψυχικῆς ἀπάντων ἡμῶν σωτηρίας, | εὐλογίης τε, καὶ ἐπιχορηγίας· διδόναι τοῦ ἀβραάμ, Ἰσαάκ, καὶ Ἰακώβ, καὶ ἀδξήσεως, καὶ πληθυσμοῦ τῶν προσόντων

ὁμῶν, καὶ κτημάτων, καὶ ὑπιορχόντων. οὕτω ποιήσατε, καὶ μὴ ἄλλως ἐξ | ἀποφάσεως τέκνα ἐν κ(ορί)ω ἡμῶν ἀγαπητά, ἵνα καὶ ἡ τοῦ θεοῦ χάρις, καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος, σὺν τῇ παρ' ἡμῶν, εὐχῇ, καὶ εὐλογία, εἴη μετὰ πάντων ὁμῶν . . . αππς . . . η

Ἐν μὴνὶ σεπτεμβρίῳ ἰνδ(ικτιῶν)ος εἰς : η

† ὁ Ἡρακλείας Μεθόδιος	† ὁ Θεσσαλονίκης Ἰάκωβος
† ὁ Κυζικίου Ἀγάπιος	† ὁ Τορνόβου Καλλίνικος
† ὁ Νικομηδείας Γεράσιμος	† ὁ Σερῶν Ματθαῖος (;)
† ὁ Χαλκηδόνος Πιρθέσιος	† ὁ Ναυπλίου Μελέτιος
† ὁ Δέρονος Ἀνανίας	

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1) Ὁ Π ρ ο κ ό π ι ο ς ὁ ἀπὸ Σιμόνης ἐπιτρούρχησεν ἀπὸ τοῦ 1785 μέχρι τοῦ 1789 (Γ ε δ ε ώ ν, Π.Π. σ. 669). Βλ. καὶ Σ ά ρ δ ε ω ν Γ ε ρ μ α ν ο ῦ, Πατριαρχικοὶ κατάλογοι Κων/πόλεως ἀπὸ τῆς ἀλώσεως καὶ ἐξῆς, «Ὁρθοδοξία» 1936 σ. 497 κ.ἑξ. ὅπου τὸ ὑπόμνημα ἐκλογῆς καὶ τὸ γράμμα παραιτήσεώς του.

2) Ὁ Μητροπολίτης Μ ά ξ ι μ ο ς Προγιαννακόπουλος ἀρχιεράτευσεν ἀπὸ τοῦ 1786 μέχρι τοῦ 1830 (Τ ω μ α δ ά κ η, αὐτ. σ. 125, Σ ά ρ δ ε ω ν, Ἐπισκ. Κατ. σ. 10, Κ ρ ι α ρ ά, «Ἑλληνικά» Η'. σ. 117 καὶ «Χριστ. Κρήτη» Β'. σ. 60-95, ὅπου διὰ τὰ κατὰ τὴν ἀνάρρησίν του κανονικὰ πεσκέσια). Τὸ Τ.Α.Η. παρῆγει μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰς ἀκολούθους περὶ αὐτοῦ πληροφορίας: Ἐν ἔτει 1791 διατάσσεται διὰ τὴν ἀποστολὴν 150 ναυτῶν εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν ναύσταθμον δαπάνη αὐτοῦ καὶ τῶν Ἐπισκόπων (Κῶδ. 44 σ. 111). Τὸ 1792 διατάσσεται διὰ τὴν ἀποστολὴν εἰς Κων/πολιν ἐπιτροπῆς ἐκ δημογερόντων πρὸς δίκαιον διακανονισμόν τοῦ φόρου οἰνοπνευματωδῶν (Κῶδ. 123 σ. 17). Κατόπιν ἀναφορᾶς τοῦ Μητροπολίτου Μαξίμου καὶ τῶν Ἐπισκόπων καθηρέθη καὶ ἐστάλη ἐγκάθειρτος εἰς τὸ Φρούριον Ἀμμοχώστου Κύπρου ἐν ἔτει 1794 ὁ γραμματικὸς τῆς Πόρτας Μιχάλης, ὡς κατατυρανῶν τοὺς χριστιανούς (Κῶδ. 126 σ. 180), καὶ δι' ἄλλης ἀναφορᾶς τοῦ ἔτους 1799 (Κῶδ. 121 σ. 22) ἐξητήθη ὑπὸ τῶν αὐτῶν ὁ διορισμὸς τοῦ Κωστάκη, υἱοῦ Σπύρου, ἀντὶ τοῦ κατ'αίρεθέντος. Τῇ ὑποκινήσει του βεβαίως τὸ Πατριαρχεῖον ἀπέσπασε διαταγὴν κωλύουσαν τὰς περαιτέρω ὑπὸ στρατιωτικῶν καταπιέσεις τοῦ Μητροπολίτου, ὡς προβαίνοντος δῆθεν εἰς ἐπισκευὰς ἐκκλησιῶν ἄνευ τῆς ἀδείας τῶν τοπικῶν ἀρχῶν (Κῶδ. 121 τοῦ 1799, σ. 22). Διὰ τοῦ ὡς πληρεξουσίου του ὀρισθέντος Κόλογλανι Ἰμπραήμ Ἀγᾶ καταθέτει ἐνώπιον τοῦ Ἱεροδικείου δήλωσιν, ὅτι καθιστᾷ κληρονόμον τῆς περιουσίας του κατὰ τὸ 1/3 τὴν θυγατέρα τῆς ἀμφιθαλοῦς ἀδελφῆς του Εὐσεβίαν τοῦ Ἰωάννου (Κῶδ. 121 τοῦ 1799 σ. 2).

3) Τὸ «ἔθος ἀρχαῖον ἐκκλησιαστικόν» περὶ τὴν εἰσπραξίν ἀρχιερατικῶν τιμῶν εἰσοδημάτων «ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς διορισμένων ἀφ'εὐκτικῶς δίδοσθαι», ἔθος ἐπέχον θέσιν ἀγράφου νόμου, διεμορφώθη βεβαίως βάσει τῶν βιβλικῶν «ἄξιος ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ» καὶ «ὁ ἐν τῷ ἱερῷ ἐργαζόμενος ἐμὲ τοῦ ἱεροῦ ἐσθιέτω». Τὰ εἰσοδήματα ταῦτα, ὡς ἀναλυτικῶς ἀναγράφονται ἐν τοῖς ἐπομένους—καὶ οὐχὶ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 9 ἐγγράφῳ, ὡς ἐσημειώθη ἐκ λάθους ἀνωτέρω (σημ. 3 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 ἐγγράφου)—διακρίνονται εἰς ὑποχρεωτικὰ καὶ προαιρετικὰ.

4) Διὰ τὰ ἐμβατικά ἢ ἐμπατικά βλ. Du Cange, Glossarium Mediae

et Infimae Graecitatis, Lugduni 1688 (ἴπου ὡς ἰσοδύναμον τοῦ ἐνθρονοσικῶν, ἐκ τοῦ ἐμβραίνειν).

⁵⁾ Λί ζ η τ ε τ α ι ἦσαν εἰσφοραὶ ἐραυικά ἐκτάκτως γινόμεναι, ἀλλὰ υποχρεωτικά πρὸς κάλυψιν ἐξαιρετικῶν ἀναγκῶν.

⁶⁾ Ὅπερ κατωτέρω ὡς παρορησία ἀναγράφεται. Ἡ ἐκφώνησις ἐγένετο κατὰ τὴν Μεγάλην Εἰσοδὸν τῶν Τιμίων Δώρων, ὡς καὶ σήμερον. Τὰ ψυχομερίδια ἀποτελοῦν παροχήν μεριδίου ὑπὲρ μνημοσύνου (πβλ. κατωτέρω: μερίς λοιπὸν καὶ αὕτη ἢ χορηγία), ὅπερ γινόμενον ἐπὶ προθέσεως χαρακτηρίζεται μὲ τὸν εἰδικὸν ὄρον προθέσεως. Σήμερον χρησιμοποιεῖται ὁ ὄρος μεριδοχάρτια διὰ τὰ πρὸς μνημόσυνον ἐφ' ἀπλοῦ χάριτος ἀναγραφόμενα ὀνόματα ζώντων καὶ νεκρῶν.

⁷⁾ Περὶ τούτων ἐκτεταμένος λόγος γίνεται ἐν τῷ ἀκολούθῳ ἐγγράφῳ.

⁸⁾ Διὰ τὸ μέγα πλήθος τῶν υποχρεώσεων εἰς κανονικά δῶρα (πεσκέσια) αὐτοῦ τούτου τοῦ μητροπολίτου Μαξίμου κατὰ τὸ μετὰ τὴν ἀνάρρησίν του ἔτος πβλ. τὴν δημοσίευσιν ὑπὸ Στεφ. Ξανθοῦ διδου τοῦ κώδικος τῶν πεσκειῶν ἐν «Χριστιανικῇ Κρήτῃ» Β' σ. 59 κ.ἐξ.

⁹⁾ Τὸ ἐγγραφὸν τῆς παρατήσεώς του βλ. Σά ρ δ ε ω ν, Ἐπισκ. Καταλ. σ. 18, ἐξ οὗ καταφαίνεται ἡ δυσχερὴς θέσις εἰς τὴν ὁποίαν, ἰδίᾳ λόγῳ καταδρομῶν καὶ χρεῶν, περιέστη οὗτος. Σχετικὸν ἐγγραφόν, ὅπου διεκτραγωδεῖται καὶ ἡ μετὰ τὴν παραίτησίν του δεινὴ αὐτοῦ οἰκονομικὴ κατάστασις λόγῳ χρεῶν, δημοσιεύεται εὐθὺς κατωτέρω ὑπ' ἀριθ. 10.

¹⁰⁾ Ἡ ἐτήσια εἰσφορὰ πρὸς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν εἰς χρῆμα καὶ εἶδος κατεβάλλετο μέχρι τῆς ἐν ἔτει 1900 ἐφαρμογῆς τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης.

9.

Γράμμα συνοδικὸν τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Προκοπίου πρὸς τὸν κληρὸν καὶ τὸ λοιπὸν χριστιανικὸν πλήρωμα Κρήτης, διὰ τοῦ ὁποίου συνιστᾶται ἡ ἐμπρέπουσα ὑποδοχὴ καὶ οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις τοῦ κατασταθέντος Μητροπολίτου Μαξίμου. (Σεπτέμβριος τοῦ 1786).

Ἐριθ. Χειρ. Μ.Π. 39. Ἐν πρωτοτύπῳ, ἐπὶ χάριτος διαστάσεων 0,71×0,42 μ. μὲ τμήσεις ὀρθογωνίας ἐκατέρωθεν τοῦ πατριαρχικοῦ τίτλου καὶ κατὰ τὴν κάτω δεξιὰν γωνίαν. Καλὴ κατάστασις διατηρήσεως. Ὅπισθεν: Προκόπιος, 1786 καὶ Ἐσημειώθη κατὰ τὴν ἀνω παρυφήν: »διὰ σαραταλλῶ- τουρογο.

† Προκόπιος ἐλέω θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης . . . »

† Θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι οἱ ὑποκείμενοι τῇ μ(η)τροπόλει κρήτης, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, καὶ συλλειτουργοί, καὶ ἐντιμώτατοι κληρικοὶ τῆς ἀγιωτάτης μ(η)τροπόλεως ταύτης κρήτης, καὶ τῶν | ἐπισκοπῶν δσιώτατοι καθηγούμενοι τῶν ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ κρήτῃ κειμένων Ἱερωῶν, καὶ σεβασμίῳν μοναστηρίῳν, σταυροσηγιακῶν τε καὶ ἐνοριακῶν, ἐδλαβέστατοι Ἱερεῖς, μετὰ πάντων τῶν | ὑποκειμένων αὐτῇ χωρίῳν, καὶ

λοιποὶ ἀπαξίπαντες ἐδλογημένοι χριστιανοί, οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ κρήτη. τέκνα ἐν κ(υρί)ῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἴη ὑμῖν, καὶ εὐλόγη, καὶ | ἔλεος παρὰ θεοῦ παντοκράτορος, καὶ κυρί(ου) ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ παρ' ἡμῶν εὐχή, εὐλογία, καὶ συγχώρησις.

Ὅτι αἱ πρὸς θεὸν Ἱεροὶ μυσταγωγίαι τε, καὶ λατρεῖαι, καὶ αἱ ἀναίμακτοι θυσίαι, αἱ ἐκτελού | μεναι ὑπὲρ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων τε, καὶ παραπτώματων ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ βήματος, καὶ τοῦ ἱερατικοῦ, καὶ ἀρχιερατικοῦ καταλόγου, καὶ ἐπαγγέλματος, καὶ αἱ καθημεριναὶ αὐτῶν Ἱκετηρίαι, καὶ δεήσεις πρὸς | κύριον, εἶναι σωτήριοι, καὶ ψυχικῆς ὠφελείας πρόξενοι παντὶ τῷ εὐσεβοῦντι λαῷ, καὶ πληρώματι, καὶ ἐξιλεοῦσιν ὑπὲρ ἡμῶν τὴν τοῦ θεοῦ μακροθυμίαν, καὶ ἀγαθότητα, καὶ τοῖς μὲν ζῶσι διὰ τούτων χαρίζε(ται) ἄνωθεν | ἄφεις ἁμαρτιῶν, ὑγεία, καὶ ψυχικὴ σωτηρία, καὶ ὠφέλεια, καὶ ἐπὶ τὸ κρεῖττον προκοπή, καὶ ἐπίδοσις, καὶ πᾶσα ἄλλη ἀγαθοσύνη, καὶ χάρις, τοῖς δὲ ἀποικοιμένοις, καὶ ἐν μετανοίᾳ τελείᾳ, καὶ ἐξομολογήσει, | ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνί(ου) μεταστᾶσι, κεκοιμημένοις εὐσεβέσι, καὶ ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς, διὰ τῶν αὐτῶν Ἱερῶν τελετῶν, καὶ ὑπὲρ ἐκείνων γινομένων παρὰ τῆς ἐκκλησίας μνημοσύνης τε καὶ δεή | σεων, ἐπιδαμιλεύεται ἀδυστάκτως ἄνεσις, ἀναψυχή, καὶ παραμυθία, καὶ τελευταῖον, ἀπὸ τῆς τοῦ ἁδου διακατοχῆς τελείᾳ, καὶ παντελῆς ἀπολύτρωσις, αὐτὸ τοῦτο, εἶναι δόξα τῆς ἁγίας τοῦ χριστοῦ ἐκκλησίας | ὀρθή, καὶ ἀποδεδειγμένη βεβαίως, καὶ παρὰ πάντων τῶν εὐσεβῶν, καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν πιστευομένη ἀναμφιβόλως, καὶ ἀδυστάκτως, κατὰ τὸν ἱερὸν δαμασκηνὸν περὶ τῶν κεκοιμημένων λέγοντα, | ὅτι οἱ ζύμην τῆς ἀρετῆς κτησάμενοι, μὴ φθάσαντες δὲ κατορθῶσαι οὐ παρορῶνται παρὰ τοῦ δικαί(ου) κριτοῦ, ἀλλὰ θεῖα εὐσπλαγγία διὰ τῶν ὑπὲρ ἐκείνων γινομένων, ἐλεημοσυνην τε, καὶ λειτουργιῶν ἔλεν | θεροῦνται ἀπὸ τοῦ ἁδου. ὑπὲρ ὧν καὶ ἡ τοῦ χριστοῦ ἐκκλησία χεῖρας αἰρεῖ ἰκέτιδας πρὸς θεόν, κατὰ τὸν μέγαν βασιλεῖον ἐν τῇ πεντηκοστῇ¹ λέγοντα. Δέξαι οὖν δέσποτα Ἰλασμοὺς ἰκεσίους, | ὑπὲρ τῶν κατεχομένων ἐν ἅδῃ καταξιώσας δέχεσθαι μέγας ἐλπίδας παρέχων ἡμῖν, ἄνεσις τοῖς κατεχομένοις τῶν κατεχόντων αὐτοὺς ἁμαρτιῶν παρὰ σοῦ καταπέμπεσθαι ἡντινα ἄνεσις, | παντελῆ ἐλευθερίαν εἶναι δοξάζομεν κατὰ τό, ἄνες, ἄφες, συγχώρησον ὁ θεὸς τὰ παραπτώματα αὐτῶν, πλουτοῦντες καὶ ἄλλα πάμπολλα τῶν σεπτῶν, καὶ θεηγόρων πατέρων ῥήματα περὶ τῆς | αὐτῆς ὀρθῆς δόξης, καὶ τοῦ εὐσεβοῦς φρονήματος τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως. ὅθεν καὶ ἡ τοῦ χριστοῦ ἐκκλησία περὶ τῆς τοιαύτης ψυχικῆς σωτηρίας, καὶ ὠφελείας τῶν ἀπανταχοῦ εὐσεβῶν, | καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν ἐκ παντὸς τρόπου φροντίζουσα, καὶ πρόνοιαν ποιούσα οὐ τὴν τυχοῦσαν, διορίζει κατ' ἀρχαίαν συνήθειαν τοὺς ἀναδεχομένους κανονικῶς ἐπιστάσιαν λαοῦ, καὶ

ποι | μίου ἄρχιερεῖς, καὶ πνευματικοὺς ποιμένας, καὶ προστάτας ἐκάστης ἐπαρχίας, καὶ παροικίας, ὅπως κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους, ὁποῦ κατασταθῶσιν εἰς πνευματικὴν ποιμαντορίαν τοῦ ἐμπιστενο | μένου αὐτοῖς λογικοῦ τοῦ χριστοῦ ποιμνίου ἐκτελῶσι ἀρχιερατικῶς κοινὸν Ἱερὸν τεσσαρακονταλλείτουργον², καὶ μνημονεύωσιν ὅλους τοὺς ἐκεῖ εὐσεβεῖς, καὶ ὀρθοδόξους χριστιανούς, μικρούς, | καὶ μεγάλους, νέους, καὶ γέροντας, ζῶντας, καὶ τεθνεώτας, δεόμενοι πρὸς κύριον, ὑπὲρ ψυχικῆς αὐτῶν σωτηρίας, καὶ ὠφελείας, καὶ ἀρέτως τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, προσερχομένων ἀπάντων | μετ' εὐλαβείας, καὶ ὑποκλίσεως, διὰ τὴν καταγράψην τὰ ὀνόματα αὐτῶν, τῶντε ζῶντων δηλονότι, καὶ τεθνεότων, καὶ μετέπειτα τὴν ἐκτέλεσιν μετὰ πίσης τῆς ἀρχιερατικῆς παρουσίας καὶ λαμπροῦ | τητος τὸ κοινὸν ἐκεῖνο τεσσαρακονταλλείτουργον διὰ τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν, καὶ ὠφέλειαν τοῦ οὐραίου ποιμνίου (ου) κατὰ χρέος ἀπαραίτητον, καὶ τὴν φιλοδοξηθῆναι δαυιδῆς, ἀρθῶντες, καὶ πλουσιοπα | ρόχως, διὰ τὸν τοιοῦτον κόπον αὐτοῦ παρὰ πάντων κατὰ ἀναλογίαν τῆς δυνάμεως ἐκάστου, καὶ καταστάσεως· ὁπερ καὶ πρόπον, καὶ εὐλογον, καὶ δικαιοσύνης ἀπάσης ἐστὶν ἐχόμενον |

» φοβοῦ γάρ, φησὶν ὁ σειράχ³, τὸν κύριον, καὶ δόξασον Ἱερέα, καὶ δός
 » τὴν μερίδα αὐτοῦ, καθὼς ἐνετείλατό σοι. μερὶς λοιπὸν καὶ αἴτη ἢ χορηγία, καὶ φιλοδοξία ἐκάστῳ νέῳ ἀρχιερεῖ | παρὰ τῶν ποιμαινομένων αὐτῷ παρεχομένη, καὶ διδομένη κατ' ἀρχαίων συνήθειαν. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν, καὶ ἐν τῇ μητροπόλει, καὶ ἐπαρχία ταύτῃ ἀποκατέστη ἤδη νομίμως τε, καὶ κανονικῶς | γνήσιος ἀρχιερεὺς, καὶ πνευματικὸς ποιμὴν, καὶ προστάτης ἱερωτάτος μ(η)τροπολίτης κοίτης ὑπέριμος καὶ ἔξαρχος εὐρώπης, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφός, καὶ συλλειτουργὸς κύριος | Μάξιμος, προτιμηθεὶς τῶν ἄλλων ἐν τοῖς κανονικοῖς συμψιφίσμασιν, ὡς τίμιος τῷ ὄντι, καὶ ἄξιος, καὶ θεοσεβής, καὶ ἡθῶν κοσμιότητι πεπλουτισμένος, καὶ ταῖς ἄλλαις ἀπάσαις ἀρεταῖς, αἱ προσήκουσιν | ἀρχιερεῦσι κεκοσμημένοις καὶ πολυχρόνιον πεῖραν Ἰκανὴν ἔχων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, καὶ ὑποθέσεων, καὶ κατὰ
 » πάντα δόκιμος, καὶ ἄξιος ποιμᾶναι, λαὸν περιούσιον, καὶ ἀπο | δεῖξαι
 » ζηλωτὴν καλῶν ἔργων, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, καὶ ποδηγετῆσαι ἡμᾶς, τὸ λογικὸν αὐτοῦ ποιμνιον εἰς νομὰς σωτηρί(ου)ς τῆς εὐαγγελικῆς χάριτος, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὠφελῆσαι ἡμᾶς διὰ τῶν | ἐνότων αὐτῷ φυσικῶν, καὶ ἐπεισάκτων χριστιανικῶν προτερημάτων τε, καὶ πλεονεκτημάτων, ὡς τοῖς πᾶσι καθωμολόγηται. Ὅστις ἰδοὺ ἔρχεται αὐτόθι σὺν θεῷ σωματικῶς εἰς κοινὴν | ἡμῶν τῶν γνησίων αὐτοῦ πνευματικῶν τέκνων ἀπόλαυσιν, καὶ πνευματικὴν ἐπίσκεψιν· διὰ τοῦτο μετὰ τὴν γενομένην παρὰ πάντων ἡμῶν πρόεπουσαν τῇ ἀρχιερατικῇ αὐτοῦ ἀξίᾳ | ὑποδοχὴν, καὶ δεξίωσιν ἐκτὸς τῆς συνήθους κατὰ πρῶτον χρόνον κοι-

νῆς δαφιλοῦς, καὶ γενναίας βοηθείας πρὸς τὴν ἀρχιερωσύνην αὐτοῦ, καὶ ἐκτὸς τοῦ παρὰ τῶν ἀριασμῶν εἰσοδήματος, καὶ δι | καιώματος, ἀπαιτεῖται ἀναγκαίως, καὶ κατὰ πάντα λόγον δικαί(ου), νὰ προσέλθῃτε ἐδλυβῶς ἅπαντες πρὸς τὴν αὐτοῦ Ἱερότητα, διὰ νὰ καταγραφῶσιν ὄλων ὑμῶν τὰ ὀνόματα εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ ἁρ | χιερατικοῦ συνήθους τεσσαρακοριαλλειτούργου, καὶ νὰ φιλοδωρήσῃ ἕνεκα τούτου ὁ καθεὶς ἀπὸ λόγουσας τὴν αὐτοῦ Ἱερότητα δαφιλωῶς, ἀφθόνως, φιλοτίμως, καὶ πλουσιοπαρόχως, καὶ χωρὶς τιμῆς γογγυμοῦ, | καὶ ἐναντιότητος. Ὁθεν γράφοντες διὰ τοῦ παρόντος συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς Ἱερωτάτων ἀρχιερέων, καὶ ὑπερίμων τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν, καὶ συλλεῖ | τουργῶν, εὐχόμεθα, καὶ ἐλλογοῦμεν ἀπὸ καρδίας ἡμᾶς ἀπαξάπαντας τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ χριστιανούς, Ἱερωμένους, καὶ λαϊκούς, μικρούς, καὶ μεγάλους νέους, καὶ γέροντας, καὶ πατρικῶς | προτροπέομεν, καὶ ρουθετοῦμεν, καὶ παρακινουμένους, ὅπως τὸν ὀηθέντα ἀρχιερέα, καὶ γνήσιον ὑμῶν πνευματικὸν ὑμῶν ποιμένα, καὶ προστάτην, καὶ κηδεμόνα, καὶ φροντιστὴν τῆς ψυχικῆς | σωτηρίας εὐχόμενον σὺν θεῷ αὐτόθι εἰς κοινὴν ὑμῶν ἀπόλασιν, καὶ πνευματικὴν ἐπίσκεψιν, ἀφ' οὗ ὑποδεχθῆτε τὴν αὐτοῦ Ἱερότητα μετὰ τὴν προσήκουσαν τιμὴν, καὶ | ἀγάπην, καὶ εὐλάβειαν, καὶ δεξιώσιν, καὶ ὀφειλομένην ὑποταγὴν, καὶ εὐπέθειαν, νὰ συμπροθυμηθῆτε ὄλοι κοινῶς, καὶ μετὰ ζήλον προσήκοντος, εἰς τὸ νὰ προσέλθῃτε πρὸς αὐτὸν τὸν ἁρ | χιερέα σας, καὶ προστάτην κοινόν σας πνευματικόν, γνήσιον, καὶ νόμιμον, καὶ κανονικόν, Ἱερώτατον μ(η)τροπολίτην κρήτης, ὑπερτιμον, καὶ ἔξαρχον ἐδρόφης, ἐν ἀγίῳ πνεύματι | ἀγαπητὸν ἡμῶν ἀδελφόν, καὶ συλλειτουργόν τῆς ἡμῶν μετριότητος κῆρ μᾶξιμον, καὶ καταγραφομέν(ων) τῶν ὀνομάτων ὑμῶν, καὶ τῶν κεκοιμημέν(ων) πατέρων, καὶ ἀδελφῶν, καὶ λοιπῶν | συγγενῶν ὑμῶν παρὰ τῆς αὐτοῦ Ἱερότητος, νὰ φιλοδωρῆ ἕκαστος ὑμ(ῶν) ἐν ἀφθονίᾳ, καὶ δαφιλίᾳ τὴν ἀρχιερωσύνην αὐτοῦ, ἕνεκα τῆς ἐκτελέσεως τοῦ κοινῶς ἀρχιερατικοῦ τεσσα | ρακοριαλλειτούργου, εἰς ψυχικὴν ὑμῶν ἀπάντων σωτηρίαν, καὶ ὀφέλειαν ὅπως διὰ τῆς τοιαύτης συνδρομῆς ὑμῶν, καὶ βοηθείας, καὶ δικαίας ταύτης, καὶ συνήθους φιλοδωρίας δυνηθῆ | καὶ ἡ Ἱερότης αὐτοῦ, νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὰ ἐπιχειρήματα τῆ μ(η)τροπόλει ταύτῃ κρήν βαρύτατα, καὶ νὰ θεραπεύσῃ, καὶ τὰς λοιπὰς ἀνάγκας, καὶ χρείας του, καὶ ζῶν ἐν ἀνάσει, νὰ σᾶς ποιμαίνῃ θεοφιλῶς, | καὶ θεαρέστως, ἐν ὀσιότητι, καὶ δικαιοσύνῃ, εὐχόμενος ἐκτενέστερον πρὸς κύριον ὑπερ ὑγείας, καὶ ψυχικῆς ὑμῶν σωτηρίας, προκοπῆς, καὶ ἐπιδόσεως τοῦ ὀποίου τὰς δεήσεις ἀποδε | χόμενος ὁ φιλόγαθος θεός, ὡς θυμίαμα εὐῶδες ἐνώπιον αὐτοῦ, ἀντικαταπέμψαι ὑμῖν ἄνωθεν ἐκ τῶν ἀκένωτων αὐτοῦ θησαυρῶν πλοῦσια τὰ ἐλέη αὐτοῦ, καὶ δῶν ὑμῖν, | καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν,

τὴν εὐλογίαν Ἐβραάμ, Ἰσαάκ, καὶ Ἰακώβ, καὶ εὐλογοῖ τοὺς κόπους σας, καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σας, καὶ ἀξάνοι, καὶ πληθύνοι τὰ πλοῦτη, καὶ ὑπάρχοντα, | ὑμῶν, καὶ τέλος ἀξιῶσαι ἡμᾶς τῆς οὐρανί(ου) αὐτοῦ βασιλείας, καὶ αἰδίου μακαριότητος, οὕτω ποιήσατε, καὶ μὴ ἄλλως ἐξ ἀποφάσεως, ἣ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις, καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος, σὺν τῇ παρ' ἡμῶν, εὐχῇ τε, καὶ εὐλογίᾳ εἴη με(τά) πάντων ὑμῶν : ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ ὀγδοηκοστῷ ἕκτῳ . . .

Ἐν μηνὶ Σεπτεμβρίῳ Ἰνδ(ικτιῶν)ος εἰς
 ἴ δ' Ἡρακλείας Μεθόδιος ἴ δ' Θεσσαλονίκης Ἰακώβος
 ἴ δ' Κυζίκου Ἀγάπιος ἴ δ' Τορνόβου Καλλίνικος
 ἴ δ' Νικομηδείας Γεράσιμος ἴ δ' Σερρών Ματθαῖος (;)
 ἴ δ' Χαλκηδόνος Παρθένιος ἴ δ' Ναυπλίου Μελέτιος
 ἴ δ' Λέρκων Ἀνατίνας

Σ Η Μ Ε Ι Ω Ω Ε Ι Σ

¹⁾ Λί εὐχαὶ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἐξ ὧν τὸ παρατιθέμενον χωρίον, ἀναπέμπονται κατὰ τὴν Πεντηκοστήν, τοῦ πληρώματος ἐν γονυκλισίᾳ παρισταμένου, ὑπὲρ τῶν ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένων.

²⁾ Ἐνταῦθα τὸ κοινὸν «*τεσσαρακονταλείτουρον*», γινόμενον ὑπὸ τοῦ ἐνθρονιζομένου ἀρχιερέως ὑπὲρ ζώντων καὶ τεθνεώτων, παρίσταται ὡς τελούμενον «*κατ' ἀρχαίαν συνήθειαν*». Ἡ δι' ἐκδόσεως εἰδικοῦ ἐγγράφου ὅμως στήριξις τοῦ ἀρχαίου ἔθους, συνοδευομένη μὲ παράθεσιν ἱερῶν ῥήσεων, φαίνεται μᾶλλον ὑποδηλοῦσα, ὅτι τοῦτο εἶχεν ἀτονήσει. Διὰ τοῦ συνοδικοῦ ἄλλως ἐγγράφου τὸ προαιρετικῶς τελούμενον λαμβάνει χαρακτηριστὰ ὑποχρεωτικῆς πως τελετουργίας (κατωτέρω : *ἀπαιτεῖται ἀναγκαίως καὶ κατὰ πάντα λόγον δικαίου*) βεβαίως μὲ σκοπὸν τὴν ἐξασφάλισιν σημαντικοῦ εισοδήματος (πβλ. *τὰ φιλοδοξηθῆ*) *δαφιλῶς ἀγθόνως τε καὶ πλουσιοπαρόχος*) διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς δεινῆς οικονομικῆς καταστάσεως τοῦ ἐγκαθισταμένου Μητροπολίτου (κατωτέρω : *τὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὰ ἐπικείμενα τῆ μητροπόλει ταύτῃ χροῆ βαρῦτατα*). Κοινὰ «*σαμανταλείτουρα*» δὲν εἶναι σήμερον συνήθη, τὰ δὲ ἀτομικὰ τελοῦνται μόνον ὑπὸ ἱερέων καὶ ἰδίᾳ ὑπὲρ τῶν ψυχῶν τῶν κεκοιμημένων.

³⁾ Τὸ ἐν τῇ Μεταφράσει τῶν Ο' «*Σοφία Ἰησοῦ υἱοῦ Σειράχα*» ἐπιγραφόμενον βιβλίον (VII σ. 31).

10.

Γράμμα συνοδικὸν τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Νεοφίτου Ζ' ἰ' πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κρήτης, ἐπιτίμιον κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ Ἐπισκόπου Κνωσοῦ Γερασίμου ὡς δυστροποίντων χρεωστῶν τοῦ πρόην Μητροπολίτου Ζαχαρίου. (Μαΐος τοῦ 1790). Ἄρ. Χειρ. Μ. Η. 42 Ἐν πρωτοτύπῳ, ἐπὶ χάρτου διαστάσεων 0,50×0,40 μ. μὲ τμησιν ἐπιμήκους λωρίδος κατὰ τὴν κάτω παρυφήν. Κατάστασις διατηρήσεως σχετικῶς καλὴ, τινῶν γραμμάτων ἐξιτήλων γενομένων λόγῳ ὑγρασίας. Ὅπισθεν : 1790, *Νεόφντος καὶ πατρὸς ἐγρωσι* : (= πατριάρχης ἐγρωσμεν;).

Ἰ Νεόφυτος ἐλέω θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ἰ Ἐρωτάτε μητροπολίτα κρήτης², ὑπερίτε, καὶ ἔξαρχε εὐρώπης, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφέ, καὶ συλλειτουργέ, καὶ ἐντιμότετοι | κληρικοί, εὐλαβέστατοι Ἐρεῖς, καὶ χρήσιμοι γέροντες, καὶ προεστῶτες τῆς ἐπαρχίας ταύτης, χάρις εἴη ὑμῖν, καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ. |

Ἰ Ἐπειδὴ οἱ κληρονόμοι τοῦ μακαρίτου κνωσοῦ γερασίμου³ παραλαβόντες τὴν καταλειφθεῖσαν ἐκείνου περιουσίαν, οὐκ ἐβρόντισαν | πληρῶσαι καὶ ἀποδοῦναι τὰ ἴδια χρέη αὐτοῦ⁴, ἅτινα ὄφρηνεν ὁ μακαρίτης ἐκεῖνος δι' ἰδίων αὐτοῦ ἐνυπογράφων δύο χρεωστικῶν | ὁμολογιῶν, περὶ ὧν ἀπαιτηθεῖς, καὶ βιασθεῖς ὁ ἀνθρωπος τοῦ προκατόχου σου⁵ Ἐρωτάτου μητροπολίτου πρώην κρήτης συναδελφοῦ ἡμῶν | κύρ ζαχαρίου ἀπέδωκε καὶ ἀπεπληρώσεν (sic) ὑπὲρ αὐτοῦ περίπου τὰ ἐπιτακόσια [ἄνω μὲ διάφορον μελάνην: πενήντα] γρόσι(α) καὶ εἰσέτι ὑστερεῖται τούτων ἢ Ἐρότης αὐτοῦ ἃ | δικούμενος ὑπ' αὐτῶν, καὶ δεινῶς στενοχωρούμενος, ὡς τοσαύτη ἀνάγκη καὶ πενία ἐταξόμενος⁶.

ὁθεν κατὰ τῶν τοιούτων κληρο | νόμων ὡς κακοτρόπων, καὶ φιλαδέλφων ἐδέησεν ἐκδοθῆναι τὸ παρὸν ἐκκλησιαστικὸν φρικτὸν ἐπιτίμιον. καὶ δὴ | γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετ(ὰ) τῶν περὶ ἡμῶς Ἐρωτάτων ἀρχιερέων, καὶ ὑπερίμων τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἃ | γαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν, καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ὅσοι καὶ ὅποιοι κληρονόμοι τοῦ μακαρίτου ἐπισκόπου κνωσοῦ γερασίμου(ου) ἄνδρες, ἢ | γυναῖκες, Ἐρωμένοι, ἢ λαϊκοὶ ἔλαβον ἀπὸ τῆς περιουσί(ας) ἐκείνου, ἐὰν μὴ ἅμα τῷ ἀκοῦσαι, καὶ Ἰδεῖν τὸ παρὸν τῆς τελευταίας ἐκ | κλησιαστικῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαίου γράμμα παυσάμενοι πάσης διαστροφῆς, καὶ ἀκαίρου προράσεως, φροντίσωσι πληρῶσθαι, καὶ ἀποδοῦναι | σῶα, καὶ ἀνελλιπῆ τὰ εἰρημένα ἐπιτακόσια γρόσια [ὡς ἀνωτέρω: πενήντα] εἰς χεῖρας τῆς σῆς Ἐρότητας, καὶ μὴ ἐξοφλήσωσιν ἀναντιδρότως, καὶ ἀνελ | λιπῶς μετὰ πάσης προθυμίας, καὶ ἐγνωμοσύνης ἐπὶ τῷ ἔξαποστεῖλαι τὴν σὴν Ἐρότητα ἐνταῦθα κατ(ὰ) τάχος πρὸς τὸν προκατόχον | σου κύρ ζαχαρίαν, ὡς προαποδόντα, καὶ προπληρώσαντα τὴν αὐτοῦ Ἐρότητα ὑπὲρ αὐτῶν εἰς χρέη τοῦ συγγενοῦς αὐτῶν μακαρίτου | κνωσοῦ, καὶ μὴ ποιήσωσι τὴν ἐξόφλησιν αὐτῶν εὐχαρίστως, καὶ ἀνυπερθέτως, ἀλλὰ παρακούσαντες ἐπιμείνωσι τῇ φιλαδέλφῳ αὐτῶν | γνώμῃ καὶ ἐάσωσι τὴν αὐτοῦ Ἐρότητα ἠδικημένον, καὶ ἐξημιωμένον, καὶ ἐν τοσαύτῃ πενίᾳ κατατρύχουμενον, ὡς αἰχροκερδεῖς, καὶ φιλάδι | κοι ἀφωρισμένοι εἴησαν ἀπὸ θεοῦ, καὶ κατηραμένοι, καὶ ἀσυγχώρητοι, καὶ μετ(ὰ) θάνατον ἄλυτοι, καὶ τυμπανιαῖοι, αἱ πέτραι, καὶ ὁ σίδηρος | λυθείησαν, αὐτοὶ δὲ μηδαμῶς, κληρονομῆσειαν τὴν λέπραν τοῦ γιεζῆ, καὶ τὴν ἀγχόνην τοῦ Ἰούδα, καὶ εἴησαν στένοντες, καὶ | τρέ-

μοντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς ὁ κáιν, ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ εἶη ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ τὰ κήματα, καὶ ὑπάρχοντα [αὐτῶν] εἶησαν εἰς ἀπώ | λειαν, καὶ ἡ μερὶς αὐτῶν μετὰ τοῦ προδότου Ἰούδα καὶ τῶν θεομάχων Ἰουδαίων, τῶν στυρωσάντων τὸν κύριον [ἡμῶν] καὶ προκοπήν | μήποτε Ἰδοίεν ἐν οἷς δουλεύουσι καὶ ἐργάζονται καθ' ὅλην τὴν ζώην αὐτῶν, ἔχοντες καὶ τὰς ἀράς πάν[των τῶν ἀπ'] αἰῶνος ἀγί | ων, καὶ τῶν δαίων, καὶ θεοφόρων πατέρων, καὶ ἔξω τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησί(ας), καὶ μηδεὶς ἐκκλησιάση αὐτούς, [ἀγιάση] ἢ θυμαίση | ἢ ἀντίδωρον αὐτοῖς δῶ, ἢ συμφάγη, ἢ συμπίη, ἢ ὅλως συναναστραφῆ αὐτοῖς, καὶ χαιρετήση ἐν βάρει ἀργί(ας) καὶ [ἀλέτου] ἀφορισμοῦ ἐξ ἀποφάσε(ως) : σ , αμφ : σ

Ἐν μ η η ῖ μ α ῖ φ Ἰ ν δ (ι κ τ ι ῶ) ν ο ς η η ς σ

† ὁ Καισαρείας Γρηγόριος	† ὁ Τορνόβου Καλλίνικος
† ὁ Ἐφέσου Σαμουήλ	† ὁ Προύσης Ἄνθιμος ¹⁾
† ὁ Ἡρακλείας Μεθόδιος	† ὁ Λαρίσης Μελέτιος
† ὁ Κυζίκου Ἀγάπιος	† ὁ Βιδύνης Ἰερεμίας (;)
† ὁ Νικομηδείας Γεράσιμος	† ὁ Ξάνθης Ναθαναήλ
† ὁ Δέρκων Ἀνανίας	

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

¹⁾ Ὁ ἀπὸ Μαρωνείας Νεόφυτος ὁ Ζ' ἐπατριάρχευσε τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ 1789 μέχρι τοῦ 1794 (Γ ε δ ε ῶ ν, Π.Π. σ. 671). Τὸ ὑπόμνημα ἐκλογῆς καὶ τὸ γράμμα τῆς παραίτησεως (τὸ α') βλ. Σ ἄ ρ δ ε ω ν, «Ὀρθοξία» ΙΒ' σ. 24-28.

²⁾ Ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Μάξιμον, περὶ οὗ ἰδὲ ἀνωτέρω.

³⁾ Περὶ τούτου βλ. Τ ω μ α δ ἄ κ η, αὐτ. σ. 135. Πρόκειται περὶ τοῦ προκατόχου τοῦ Φιλοθέου, περὶ τοῦ ὁποίου τὸ ὑπ' ἀριθ. 5 ἐγγράφον.

⁴⁾ Ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Γερασίμου—οὐχὶ πολὺ πρὸ τοῦ Ἀπριλίου 1781—εἶχον ἤδη παρέλθει ἐννέα καὶ πλέον ἔτη, ἐπομένως τὸ χρέος εἶναι ἤδη παλαιὸν καὶ ἡ κακοπιστία τῶν κληρονόμων τοῦ Γερασίμου καταφανής.

⁵⁾ Ὁ ἐκπροσωπῶν τὸν μητροπολίτην Ζαχαριάν μετὰ τὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀποδημίαν του,—τὸ 1785 ὑπογράφει ὡς συνοδικὸς τὸ ὑπόμνημα ἐκλογῆς τοῦ Πατρ. Προκοπίου—ἐνθα εὕρισκόμενος παρητήθη τοῦ μητροπολιτικοῦ θρόνου τὸ 1786, ἐξηναγκάσθη εἰς τὴν καταβολὴν μέρους τοῦ χρέους, προφανῶς διότι ὁ Ζαχαρίας ἦτο ἀλληλέγγυος ἢ καὶ ἐγγυητὴς τοῦ Γερασίμου.

⁶⁾ Πβλ. σημ. 9 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 8 ἐγγράφου. Εἶναι φανερὸν ὅτι τὸ ἐγγράφον προεκλήθη ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Ζαχαρίου ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμένοντος μετὰ τὴν παραίτησίν του (κατωτέρω: ἐξαποστεῖλαι... ἐπισθῆ). Ἐταξόμενος : δοκιμαζόμενος, κατατρυχόμενος.

⁷⁾ Ἐκ τῆς ἀντιπαραβολῆς τῆς οὕτω βεβαιωθείσης ὑπογραφῆς τοῦ ἱεράρχου πρὸς τὴν τοῦ Προύσης τῶν ὑπ' ἀριθ. 5 καὶ 6 ἐγγράφων ἐξάγεται ἀσφαλῶς, ὅτι τὸ ὄνομα δεόν νὰ διορθωθῆ ἐκεῖ εἰς Ἄνθιμος (ἀντὶ Θεόφιλος ἢ Φιλόθεος). Βεβαιοῦται ἐπίσης ἡ ἀνάγνωσις τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Τορνόβου Καλλίνικου εἰς τὰ ὑπ' ἀριθ. 5, 6 καὶ 7 ἐγγράφα.

11.

Ἐπιστολὴ συνοδικὴ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Νεοφύτου Ζ' πρὸς τὸν μητροπολίτην Κορίνθης Μάξιμον, δι' ἧς παραγγέλλεται νὰ ἀνακρίνη καὶ ἀναφέρῃ σχετικῶς μὲ τὴν ὑπάρχουσαν διαφορὰν μεταξὺ τοῦ Ἐπισκόπου Ἀβλοποτάμου καὶ τῶν μονῶν Βοσάκου καὶ Χαλέπας. (Μάρτιος τοῦ 1793).

Ἀριθ. Χειρ. Μ.Π. 102. Ἐν πρωτοτύπῳ, ἐπὶ λεπτοῦ χάρτου μεθ' ὕδατινων γραμμῶν καὶ θυροῦ. Φθοραὶ κατὰ τὰ σημεῖα πύξεως καὶ ἀλλαγῆς ἐκ σιτῶν. Αἱ ὑπογραφαὶ συνεχίζονται καὶ ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ὄψεως τοῦ φύλλου. Ἀρχικῶς δύο φύλλα, ὧν τὸ δεύτερον ἀπεκόπη.

Ἰ. Νεόφυτος ἐλέω θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ἰ. Ἐρωτάτε μητροπολίτα κορίνθης, ὑπέριτε, καὶ ἔξαρχε εὐρώπης, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὲ | ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος κύριε μάξιμε, χάρις εἴη σοι, καὶ εἰρήνη παρὰ | θεοῦ. διαφοραὶ καὶ διενέξεις συνεχεῖς συμβαίνουσι μεταξὺ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου σου ἀβλοποτάμου¹, καὶ τῶν πατέρων τῶν ἱερῶν καὶ σεβασμιῶν ἡμετέρων πατριαρχικῶν καὶ | σταυροπηγιακῶν μοναστηρίων βόσας καὶ χαλέπα² ἐπιλεγόμενων [τῶν] ἐν τῇ ἐπισκοπῇ | ἐκείνου διατελούντων, καὶ οὐ πάντως ἡ ἐκείνου θεοφιλία ἀπὸ τοῦ νὰ συνηγορήσῃ ἐνταῦθα | προσκλαιόμενος καὶ καταμαρτυρῶν κατὰ τῶν πατέρων, ὡσαύτως καὶ οἱ πατέρες ὀδυρόμενοι γράφουσιν, ὅτι θλίβονται παρὰ τῆς ἐκείνου θεοφιλίας, καὶ μὲ ὄλον ὅπου ἐγένοντο πατριαρχικὰ καὶ ἡμῶν καὶ συνοδικὰ γράμματα³, καὶ ἀπεστάλησαν καὶ πρὸς τοὺς πατέρας, καὶ πρὸς τὴν | ἐκείνου θεοφιλίαν διὰ τὰ ἐφησυχάζωσιν, ἀκούμενοι εἰς τὸν παρὰ τῆς ἐκκλησίας διορισμόν, ἀλλ' ὅμως αὐτοὶ οὐκ ἐπαύσαντο διαφερόμενοι πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἀγνοεῖται ἡ | ἀλήθεια τῶν γραφομένων⁴, καὶ ἡ αἰτία τοῦ σκανδάλου, καὶ τῆς συγχύσεως αὐτῶν, διὰ τοῦτο | γνώμῃ κοινῇ γράρομεν διὰ τῆς παρουσίας ἡμετέρας πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς | ἐπιστολῆς, καὶ ἐντελλόμεθα καὶ παραγγέλομεν τῇ ἱερότητί σου, ὅπως ἅμα τῷ ἔργῳ | σθῆναι σοὶ ταύτην μετέπεμπον ποιήσης τὸν εἰρημένον ἐπίσκοπόν σου⁵ ἀβλοποτάμου, ὡσαύτως καὶ τοὺς πατέρας τῶν εἰρημένων πατριαρχικῶν ἡμῶν καὶ σταυροπηγιακῶν μοναστηρίων, καὶ μετὰ πάσης σου ἐπιμελείας νὰ ἀφρευνήσῃς εἰς βάθος, καὶ νὰ ἐξετάσῃς τὰς αἰτίας δι' ἃς διαφέρονται, καὶ τὸ σκάνδαλον [παρὰ] τίνος προέρχεται, καὶ | πόσος τῶν δύο μερῶν ἔχει τὸ δίκαιον, πρὸς τοῦτοις νὰ ἐξετάσῃς καὶ ἀποφῇ νὰ εἰδῆς | ἐὰν ἡ θεοφιλία του ὑπέγραψεν ἐν τοῖς προεκδοθεῖσι πατριαρχικοῖς καὶ συνοδικοῖς ἡμῶν | σιγγιλίοις γράμμασι⁶, καὶ ἂν ἠρκέσθη εἰς τὸν παρὰ τῆς ἐκκλησίας διορισμόν ὑπὲρ | αὐτοῦ γεγονότα, πεισθεὶς ταῖς ἐκκλησιαστι-

καὶς ἐπιταγαῖς, ὡσαύτως καὶ οἱ πατέρες εἶγε | ἐποίησαν καθὼς αὐτοῖς
 γράφαντες ἐπετάξαμεν, ταῦτα οὖν πάντα ἐν φόβῳ θεοῦ ἃ | νιχνεύσας,
 καὶ βεβαιωθεὶς νὰ γράψῃς καὶ νὰ φανερώσῃς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐν |
 βάρει τῆς συνειδήσεώς σου ὅλην τὴν ἀλήθειαν χωρὶς τινος φιλοπροσω-
 πίας ἢ χάριτος, καὶ | περιμένομεν πληροφορηθῆναι, καὶ πιστωποιηθῆ-
 ναι ἐν τάχει δι' ἀρχιερατικοῦ σου γράμ | ματος, ποιήσον τοῖνυν καθὼς
 σοι γράφομεν ἐξ ἀποφάσεως, ἵνα καὶ τοῦ Ἰησοῦ χάρις εἶη μετὰ σοῦ.
 ,αψκρω μαρτίου ιζ'.

† ὁ Κ(ων)σ(τα)ντινουπόλεως	καὶ ἐν	χ(ριστ)ῶ	ἀδελγός: -
† ὁ Καισαρείας Γρηγόριος	»	»	»
† ὁ Ἐφέσου Σαμουήλ	»	»	»
† ὁ Ἡρακλείας Μεθόδιος	»	»	»
† ὁ Κυζίκου Ἀγάπιος	»	»	»
† ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος	»	»	»
† ὁ Χαλκηδόνος Ἱερεμίας	»	»	»
† ὁ Λέρκων Γεράσιμος	»	»	»
† ὁ Προύσης Ἀνθιμος	»	»	»
† ὁ Ἄρτης Μακάριος	»	»	»
† ὁ Ἀγχιάλου Ἰωακείμ	»	»	»
† ὁ Βάργης Φιλόθεος	»	»	»

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1) Πολὺ πιθανὸν τοῦ Παρθενίου, ὅστις ἀναφέρεται εἰς τὸ σιγίλλιον—ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων ὑπογράφει—τοῦ Σεπτεμβρίου 1791, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπικυροῦται ἡ σταυροπηγιακὴ ἀξία τῆς Μονῆς Χαλέπας Αὐλοποτάμου (τοῦτο βλ. «Ἑλληνικά» ΣΤ' σ. 121, ἀριθ. 71). Ἐὰν ὁ Ἐπίσκοπος οὗτος εἶναι ὁ αὐτὸς μετὸν Παρθένιον, τὸν προκάτοχον τοῦ Καλλινίκου (ἀρχιερατεύσας τὸ β' βλ. σημ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7 ἐγγράφου) δὲν δύναται τις μετ' ἀσφαλείας νὰ ἀποφανθῇ.

2) Εἰς τὰς σήμερον διαλελυμένας μονὰς Βοσάκου καὶ Χαλέπας ἀφορᾷ σιγίλλιον τοῦ 1676 ἐπὶ Πατριάρχου Παρθενίου Δ' (πβλ. Κ ρ ι α ρ ᾱ, αὐτ. σ. 118), ὅπου ἡ δευτέρα χαρακτηρίζεται ὡς μετόχιον (τοῦ Βοσάκου βεβαίως).

3) Τὰ κατωτέρω σιγίλλια γράμματα ἀποκαλούμενα.

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω μνημονευομένου σιγιλίου τοῦ 1791 καταφαίνεται, ὅτι ἡ μεταξὺ Ἐπισκόπου καὶ Πατέρων διαφορὰ ἦτο παλαιὰ καὶ ἀέρρεεν ἐκ τῆς διαμφισβητήσεως τῆς σταυροπηγιακῆς αὐτοῦ ἀξίας ὑπὸ τοῦ πρώτου. Παρὰ τὸ γεγονός ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον ἔλυσεν ὀριστικῶς τὸ ζήτημα διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἐπικυρωτικοῦ τῆς ἀξίας σιγιλίου εἰς ἀντικατάστασιν τῶν ἐξαφανισθέντων παλαιότερων σιγιλίων γραμμάτων, αἱ διενέξεις ἐξηκολούθησαν καὶ ἐκ τούτου κατέστη ἀναγκαῖα καὶ αὐθις ἡ πατριαρχικὴ ἐπέμβασις.

4) Ἡ διαφορὰ εἶχε προφανῶς μετατοπισθῆ καὶ δὲν ἐστρέφετο πλέον περὶ τὴν ἀμφισβήτησιν τῆς σταυροπηγιακῆς ἀξίας ἐκ τούτου τὸ Πατριαρχεῖον ἀγνοεῖ τὰ πραγματικὰ αἰτία ταύτης. Παρομοίαν διένεξιν μεταξὺ τοῦ Ἐπισκόπου Κυδωνίας καὶ τῆς Μονῆς Ἁγ. Ἐλευθερίου βλ. ἐν «Χριστιανικῇ Κρήτῃ» Β' σ. 218.

β) Ἡ σχέσης μεταξύ Μητροπολίτου καὶ Ἐπισκόπων ἦτο διάφορος τῆς σήμερον καὶ ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίας (1900) κρατούσης, τῶν Ἐπισκόπων ἐχόντων πρὶν ἀμειωτέραν ἐξάρτησιν ἀπὸ τοῦ Μητροπολίτου.

γ) Τὸ σιγίλλιον τοῦ 1791 ὑπογράφουν, ὡς παρατηρεῖ ὁ ἐκδίδων Ζακυθηνός, μεταγενεστέρως ὁ Αὐλοποτάμου Παρθένιος καὶ ὁ Κρήτης Μάξιμος. Ἴσως αἱ ὑπογραφαὶ νὰ ἐτέθησαν μετὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ προκειμένου ἐγγράφου: τὰ *σιγίλλια γράμματα* εἶναι ἀναμφιβόλως τὰ ἐπικυροῦντα τὴν σταυροπηγιακὴν ἀξίαν τῶν Μονῶν Βοσάκου καὶ Χαλέπας, τῶν ὁποίων τὸ δεύτερον εἶναι τὸ ὑπὸ Ζακυθινοῦ δημοσιευθέν.

12.

Ἐπιστολὴ συνοδικὴ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γερασίμου Γ' ἄ πρὸς τὸν Μητροπολίτην Μάξιμον, δι' ἧς οὗτος ἐπιτιμᾶται διὰ τὴν ἀμέλειάν του νὰ ἀναφέρῃ τὰ κατὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Ἐπισκόπου Λάμπης Μεθοδίου καὶ εἰδοποιεῖται περὶ τῆς ἀποστολῆς πατριαρχικοῦ Ἐξάρχου διὰ τὴν παραλαβὴν τῆς περιουσίας τοῦ δολοφονηθέντος καὶ διὰ τὴν τιμωρίαν τῶν φονέων. (Σεπτέμβριος τοῦ 1795).

Ἀριθ. Χειρ. Μ.Η. 163. Ἐν πρωτοτύπῳ, ἐπὶ ὁμοίου ὡς ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ἐγγράφῳ χάρτου, γεγραμμένον ἐπὶ δύο φύλλων, ὧν τὸ δεύτερον μὲ ἐντομὴν πρὸς σχηματισμὸν φακέλλου. Αἱ ὑπογραφαὶ συνεχίζονται καὶ ἐπὶ τῆς τρίτης σελίδος. Ἰκανὴ καὶ εὐρεῖα φθορὰ κατὰ τὸ μέσον σημεῖον πτύξεως. Ὅπισθεν, ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος: *1795 γεράσιμος*, καὶ δι' ὁμοίας πρὸς τὴν τοῦ κειμένου γραφὴν: *Τῷ Ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ κρήτης, ὑπερίτω καὶ ἐξάρχῳ ἐθρώπης, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῷ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ τῆς ἡμῶν μετροίτητος κύρ Μάξιμῳ*. Σφραγίς μὲ θυρεὸν φέροντα στέμμα καὶ δικέφαλον ἀετὸν ἐφ' ἰσπανικοῦ κηροῦ.

† *Γεράσιμος ἔλέω θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.*

† *Ἱερώτατε μητροπολίτα κρήτης, ὑπέριτε καὶ ἔξαρχε ἐθρώπης, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῆ | ἀδελφῆ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν μετροίτητος κύρ μάξιμε, χάρις εἴη σου τῇ Ἱερότητι, καὶ εἰρή | νη παρὰ θεοῦ.*

ἀπορία καὶ θανατασμῶ συνεχόμεθα διὰ τὴν ἀμεριμνίαν (sic) καὶ ἀμέλειάν σου | διότι συνέβη ἐν τοιοῦτον ἀξιοδάκρυτον, καὶ ἀπενκαῖον εἰς τὸν ἐπίσκοπόν σου λάμπης μακαρίτην | μεθόδιον² νὰ θανατωθῆ ἄναιτίως, καὶ ἡ Ἱερότης σου ἄκρα σιγῇ ἐμμένων καὶ ἀδιαφορία οὐκ εἰ | φανέρωσας, πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ μέχρι τοῦδε ἀπεισιώπησας³ εἰς τόσον ὅπου ἐνταῦθα διερημί | σθη παρὰ πολλῶν τὸ τοιοῦτον ἀπενκαῖον συμβάν, καὶ ἡ ἐκκλησία ἔμαθε καὶ ἐπληροφορήθη | παρ' ἄλλων, καὶ οὐχὶ παρὰ τῆς Ἱερότητός σου, τὸ ὅποιον ἐλύπησε μὲν ἡμᾶς καιρῶς, προξένησε | δὲ καὶ τῇ Ἱερότητί σου διὰ τὴν ἀδιαφορίαν σου ταύτην καὶ ἀμέλειαν μέμψιν μεγάλην, καὶ κα | τηγορίαν παρὰ πάντων,

ἐπειδὴ ὄφειλες ὡς κυριάρχης τῆς ἐπαρχίας ταύτης νὰ ἀναγγείλῃς | ἀ-
 μέσως τῇ ἐκκλησίᾳ, ἢ τουλάχιστον νὰ δηλώσῃς πρὸς τὸν ἐνταῦθα ἐπι-
 στάτην καὶ ἔφορον τῶν | ὑποθέσεών σου⁴, ὅπου δι' αὐτοῦ νὰ πληρο-
 φορηθῶμεν εἰς πλάτος τὸ τοιοῦτον ἀπενκταῖον συμβάν, | πῶς, καὶ πότε
 καὶ διατι ἀγγρέθῃ ὁ μακαρίτης ἐκεῖνος⁵, ἀλλ' ὅμως μαθόντες, ὡς εἴ-
 ρηται, | παρ' ἄλλων, καὶ πρόνοιαν ποιούμενοι ὅπου νὰ μὴ συναπολε-
 σθῇ καὶ ἡ περιουσία τοῦ μακαρίτου | [ἐκεῖνου καὶ νὰ μὴ] διαρπαγῇ
 ὑπὸ τῶν τυχόντων, ἐξελεξάμεθα ἄνδρα ἄξιον, καὶ εἰδήμονα, καὶ ἐπι-
 πει | [ρον καὶ κρίσιν] ἔχοντα, καὶ προῶξιν περὶ τὰς τοιαύτας ὑποθέσεις
 τὸν ἐντιμότερον μέγαν σακελ | λάριον⁶ τῆς καθ' ἡμῶς τοῦ χριστοῦ με-
 γάλῃς ἐκκλησίας πρεσβύτερον κύριον δημήτριον, ἡμέτερον | κατὰ πνεῦμα
 υἱὸν ἀγαπητόν, καὶ τοῦτον γνώμη κοινῇ καὶ συνοδικῇ διωρισάμεθα
 ἔξαρχον, | κατὰ τὰ ἀνὰ χεῖρας αὐτοῦ πατριαρχικά ἡμῶν, καὶ συνοδικὰ
 γράμματα μεθ' ὑψηλοῦ βασιλικοῦ | προσκνητοῦ σφοδροῦ ὀρισμοῦ,
 διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὰ αὐτόθι ἔξαρχικῶς, καὶ διενεργῶν ἐλευθέ | ρως τὰ
 ἄπερ συνεπιφέρεται ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν γράμματα, νὰ ἐπιστατήσῃ
 ὅλαις δυνάμεισι | καὶ νὰ παραλάβῃ πᾶσαν τὴν καταληφθεῖσαν περιου-
 σίαν χρηματικὴν τε, καὶ ὁυγκικήν, καὶ | τὰ λοιπὰ τῶν παντοίων εἰδῶν
 ἐκεῖνου πράγματα, καὶ νὰ τὰ ἀποκομίσῃ διὰ καθαροῦ καταστί | χον,
 ἔχοντος καὶ τὴν ἐπιβεβαίωσιν τῆς Ἱερότητός σου καὶ τὰς μαρτυρικάς
 ὑπογραφὰς τῶν πλησιοχώ | ρων, καὶ παρευρεθέντων ἐπισκόπων σου,
 ἐνταῦθα εἰς τὸ κοινόν τῆς καθ' ἡμῶς τοῦ χριστοῦ μεγάλῃς | ἐκκλησίας⁷
 μετὰ πάσης ἀσφαλείας, καὶ ταχυτήτος. τοῦτου χάριν καὶ γράφον-
 τες διὰ τῆς παρούσης | ἡμετέρας πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἐπιστο-
 λῆς, ἐντελλόμεθα καὶ παραγγέλλομεν σφοδρῶς | τῇ Ἱερότητί σου, ὅπου
 ἐρχόμενον τὸν δηθέντα πατριαρχικὸν ἡμῶν ἔξαρχον νὰ ὑποδεχθῇς | φι-
 λοφρόνως, καὶ νὰ περιποιηθῇς κατὰ τὸ πρόπον καὶ δίκαιον, ὡς ἀπο-
 στελλόμενον παρὰ τῆς | ἐκκλησίας, καὶ παρευθὺς τὰ ἀνὰ χεῖρας αὐτοῦ
 ἐκκλησιαστικὰ γράμματα ὑπογράφας ἀρχιε | ρατικῶς⁸ νὰ συναγωνι-
 σθῇς μετὰ τῆς αὐτοῦ ἐντιμότητος εἰς τὸ νὰ ἐνεργηθῶσιν ἅπαντα, καὶ
 νὰ | καταβάλῃς μετ' αὐτοῦ μεγάλην τὴν ἐπιμέλειαν εἰς τὸ νὰ φανερω-
 θῇ ἅπασα ἡ καταλειφθεῖσα ἐκεῖνου | τοῦ μακαρίτου περιουσία μέχρι
 καὶ αὐτοῦ τοῦ λεπτοῦ, καὶ ὅσοι χρεωστοῦσιν ἐκεῖνον δι' ὁμολογιῶν, καὶ
 χωρὶς ὁμολογιῶν, | ἐφ' οἵαδήτινι αἰτία νὰ ἀποδώσῃσι τὸ χρέος αὐτῶν
 ἀνυπερθέτως τε καὶ ἀνελλιπῶς, καὶ ταῦτα πάντα παρα | λαβῶν ὁ δη-
 θεὶς πατριαρχικὸς ἡμῶν ἔξαρχος σῶα, καὶ ἀνελλιπῇ διὰ καθαροῦ, ὡς
 εἴρηται, καταστίχον νὰ τὰ ἀ | ποκομίσῃ ἀσφαλῶς, καὶ ταχέως ἐνταῦθα
 εἰς τὸ κοινόν, κατὰ τὴν περίληψιν τοῦ ἀνὰ χεῖρας αὐτοῦ ὑψηλοῦ | βα-
 σιλικοῦ προσκνητοῦ ὀρισμοῦ, καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν γραμμά-
 των ἢ δὲ Ἱερότης σου ὡς κυριάρχ | χης τῆς ἐπαρχίας ταύτης ὀφείλεις

νὰ ἐπιμεληθῆς ὁλαῖς δυνάμεσιν εἰς τὸ νὰ μὴ γένηται ἔλλειψις καὶ τοῦ
 σμι | κροτάτου πράγματος τόσον κινήτου, ὅσον ἀκινήτου ἀπὸ τῆς πε-
 ριοουσίας τοῦ μακαρίτου ἐκείνου, ἀλλὰ τῇ | συνεπιστασίᾳ σου νὰ φανε-
 ρωθῶσιν ὅπ' ὄψιν ἅπαντα, καὶ νὰ ἐγχειρισθῶσι πρὸς τὸν πατριαρχι-
 κὸν ἡμῶν | τοῦτον ἔξαρχον, ὅστις ἔχει πᾶσαν ἄδειαν παρὰ τῆς ἐκκλη-
 σίας εἰς τὸ νὰ ἐξετάσῃ ἀκριβῶς, καὶ νὰ ἂ | νερευνήσῃ ἐπιμελῶς περὶ
 τῆς οἰασθήποτε περιοουσίας ἐκείνου· ἔχει δὲ νὰ ἐνεργήσῃ καὶ τὰ | ἅπερ
 συνεπιφέρεται ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν γράμματα ἐλευθέρως ὅπου δεῖ εἰς
 τὰ αὐτόθι πρὸς τιμωρί(αν) | καὶ ἐσχάτην ἐκκλησιαστικὴν ποινὴν τῶν
 πρωταίτιων τοῦ ἀπενκταίου τούτου συμβάντος, καὶ κατὰ τὰς περιλή-
 ψεις αὐτῶν θέλεις προθυμηθῆ εἰς τὸ νὰ μὴ λάβωσι πρόσσωπον οἱ πο-
 ρηροὶ ἐκεῖνοι, καὶ κακοῦργοι, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς | νὰ μὴ δυνηθῶσι νὰ
 ἐμμείνωσι μίτε εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ προέβελῃ, μίτε εἰς ἄλλο μέρος
 τῆς ἐπαρχίας σου, | μίτε τῶν ἐπισκόπων σου, ἀλλὰ νὰ καταδιώκονται,
 καὶ νὰ ἀποστρέφονται [. ὑπὸ] πάντων, ὡς | ἀπηλλοτριω-
 μένοι διὰ τὰς κακοουρίας αὐτῶν οὐ μόνον ἀπὸ τῆς χορείας [τῶν ἱερω-
 μένων], ἀλλὰ καὶ ἂ | πλῶς ἀπὸ τῆς χριστιανικῆς ὁμηγύρεως⁹, καὶ
 ἔστω σοι τοῦτο σκοπός, καὶ ἄγρυπνος ἐπιμέλεια, καὶ προσοχὴ | μεγί-
 στη, καὶ πρόσχευε καλῶς, Ἵνα μὴ φωραθῆς καὶ αὐθις παραμελών, καὶ
 μόνον τοῦ Ἰδίου φροντίζων | ὅτι ἐπίκειται σοι ὁ τῆς ἐκκλησίας ὀφθαλ-
 μός, καὶ οὐ δυνήσῃ ποτὲ λαθεῖν, καὶ διὰ νὰ μὴ συμβῆ ἔκ τῆς | ἀμε-
 λείας σου ἀπενκταίου, καὶ ἕτερον τοιοῦτον¹⁰, ἄγρυπνος ἔσο, καὶ προ-
 σεκτικός, καὶ τελευταῖον διὰ νὰ μὴ | ἀποδοκιμασθῆς παρὰ τῆς ἐκκλη-
 σίας, ποιήσον καθὼς σοὶ διακελευόμεθα μεθ' ὅσης πλείστης σου εὐπει-
 θεΐ(ας) | καὶ ἐτοιμότητος, ὅτι περιμένομεν τὴν αἰσίαν ἐξβασιν τῶν ἐκ-
 κλησιαστικῶς σοι γραφομένων πληροφορο | ρηθῆναι καὶ ἀπὸ Ἰδίου ἀρ-
 χιερατικοῦ σου γράμματος ἐξ ἀποφάσεως. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις εἴη
 μετὰ σοῦ. | ,αψκε Σεπτεμβρίου εη .

ῥ' ὁ Κ(ων)στ(αν)τινουπόλεως καὶ ἐν χ(ριστ)ῶ ἀδελφός :-
 ῥ' ὁ Καισαρείας Γρηγόριος » » » »
 ῥ' ὁ Ἐφέσου Σαμουήλ » » » »
 ῥ' ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος » » » »
 ῥ' ὁ Νικαίας Καλλίνικος » » » »
 ῥ' ὁ Χαλκηδόνος Ἰερεμίας » » » »
 ῥ' ὁ Λέρκων Μακάριος » » » »
 ῥ' ὁ Θεσσαλονίκης Γεράσιμος » » » »
 ῥ' ὁ Προΰσης Ἀνθιμος » » » »
 ῥ' ὁ Σμύρνης Γρηγόριος » » » »
 ῥ' ὁ Βάρνης Φιλόθεος » » » »

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

¹⁾ Ὁ ἀπὸ Δέρκων Γεράσιμος Γ' ἐπατριάρχευσεν ἀπὸ τοῦ 1794 μέχρι τοῦ 1797 (Γεωργίου, Π.Π. σ. 573). Τὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς καὶ τὸ γράμμα τῆς παραίτησώς βλ. Σάργεωβ, «Ὁρθοδοξία» ΙΒ' (1937) σ. 92 κ.ἑξ.

²⁾ Τὴν μαρτυρίαν Βερνάρδου τοῦ Κρητῶς περὶ τοῦ φόνου τοῦ ἐκ μητρὸς θεοῦ Μεθοδίου Σιλιγάρδου, τῆς ταφῆς του ἐν τῇ μονῇ Ἀσωμάτων Ἀμαρίου καὶ τοῦ ἐπὶ τοῦ τάφου του ὑπ' αὐτοῦ τούτου συντεθέντος ἐπιγράμματος βλ. Τομαδάκης, αὐτ. σ. 142. Ὁ Βερνάρδος (Ἱστορία τῆς Κρήτης, 1846, σ. 226 ὑποσ. β) διηγείται ὅτι παρευρέθη εἰς τὸ ἐγκλημα 16ετιῆς ὧν καὶ μόλις διέφυγε τὸν θάνατον «ἀρπαγὴς ὑπὸ μᾶς γυναικὸς οἰκοκυρίας ἐν χωρίῳ Πανάκῳ Ἀμάρι εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς αὐτοῦ ἐπισκοπῆς». Οὕτω ἡ μαρτυρία του, ὅτι τρεῖς Ὀθωμανοὶ κατεκρεοῦργησαν τὸν Ἐπίσκοπον εἶναι τελείως ἀξίωπιτος, συμπίπτει δὲ ἀπολύτως μὲ τὰ στοιχεῖα τὰ παρεχόμενα ὑπὸ τοῦ δημόδου ἱστορικοῦ ἄσματος, τοῦ δημοσιευθέντος ὑπὸ Π. Βλαστοῦ, Ὁ Γάμος ἐν Κρήτῃ, Ἀθήναι 1893, σ. 112.

³⁾ Ἀπὸ τῆς ἡμέρας τοῦ φόνου, 9 Ἰουλίου τοῦ 1793—οὐχί, ὡς παρὰ Ψιλᾶκη Γ' σ. 315, τοῦ 1794: βλ. καὶ τὴν ἐν τῷ βραβείῳ τῆς Μονῆς Ἀσωμάτων ἀναγραφὴν: *Μεθόδιος 1793* (ΕΕΚΣ Α' σ. 21)—μέχρι τῆς ἀποστολῆς τοῦ παρόντος ἐγγράφου εἶχον παρέλθει ὑπὲρ τὰ δύο ἔτη, ἐκ τούτου δὲ ἡ αὐστηρότης τῆς ἐπιτιμῆσώς.

⁴⁾ Ἀποκρισαίριους ἢ καπουκεχαγιάδες, ἢ, ὡς ἐνταῦθα καλοῦνται, ἐπιστάτας καὶ ἐφόρους ἐδικαιοῦντο κατὰ παλαιὸν Συνοδικὸν Τόμον νὰ ἔχωσι μόνον οἱ Μητροπολίται καὶ οὐχί οἱ Ἐπίσκοποι (πβλ. ἀπαγορευτικὴν ἐπιστολὴν τοῦ Πατριάρχου Γερασίμου Γ' τοῦ 1796 ἐν Γεωργίου, Καν. Διατ. Α' σ. 300). Οἱ τοιοῦτοι ἔφοροι ὠρίζοντο ἐκ τῶν ἐνδημούντων ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρχιερέων (αὐτ. σ. 302, σημ.). Δὲν ἐξηκρίβωσα τὸ ὄνομα τοῦ ἐνταῦθα ἀναφερομένου ἐφόρου.

⁵⁾ Τὸ Πατριαρχεῖον εἶχεν πληροφορηθῆ ἤδη, ὡς φαίνεται ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἐγγράφου, οὐχὶ μόνον ἀορίστως περὶ τοῦ φόνου τοῦ Ἐπισκόπου, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν συνθηκῶν τῆς τελέσεως τοῦ ἐγκλήματος καὶ τῶν ἐπακολουθησάντων γεγονότων. Οὕτω ἦτο ἤδη γνωστὸν ὅτι οἱ δράσται ἦσαν ὀθωμανοὶ καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἀποσταλεὶς πατριαρχὸς ἐξαρχος ἐφωδιάσθη διὰ «ὑψηλοῦ βασιλικῆς προσκυνητοῦ σφοδροῦ ὀρισμοῦ» (βλ. κατωτέρω). Τὸ δημῶδες ἄσμα ἀναφέρει τὰ ὀνόματα τῶν φονέων καὶ οὗτοι ἦσαν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς γνωστοὶ (πβλ. καὶ Ἐμ. Γενεράλι, Ἡ Ἱερά Μονὴ τῶν Ἀσωμάτων Ἀμαρίου Κρήτης, ΕΕΚΣ Δ' σ. 22). Ἦτο ἐπίσης γνωστὸν ὅτι «πρωταίτιοι» (καταδότηι, ἢ ἄλλως πως ἠθικοὶ αὐτουργοί), ἦσαν ἱερωμένοι καὶ μάλιστα τοῦ μοναχικοῦ τάγματος: πβλ. κατωτέρω «πρὸς τιμωρίαν καὶ ἐσχάτην ἐκκλησιαστικὴν ποινὴν τῶν πρωταίτιων» «καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ δυνηθῶσι νὰ ἐμμείνωσι μίτε εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ πρόβελι . . .» «ὡς ἀπηλλοτριωμένοι . . . οὐ μόνον ἀπὸ τῆς χορείας [τῶν ἱερωμένων], ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς χριστιανικῆς οἰμυγύσεως». Τὸ δημῶδες ἄσμα πράγματι μᾶς πληροφορεῖ:

Κι' ἕνας Φαράντος γούμενος ἔγινεν καταδότης
πάνω ἀπὸ τὴν Καλόιδενα, Ἰουδας ὁ προδότης,

ἀποδίδον τὴν προδοσίαν εἰς ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ Ἐπισκόπου, ἀρνούμενον νὰ μεταθέσῃ αὐτὸν ἐκ τῆς παρακαμαζούσης μονῆς Καλόειδαινας εἰς τὴν πλουσίαν τῶν Ἀσωμάτων. Ὁ ἔξαρχος εἶναι ἐπιτετραμμένος διὰ τὴν διάσωσιν καὶ παραλαβὴν τῆς περιουσίας τοῦ φονευθέντος, ἵνα κατατεθῆ «εἰς τὸ κοινὸν τῆς καθ'

ἡμᾶς τοῦ χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας», καὶ τοῦτο ὑποδεικνύει ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον ἐγνώριζεν εἰς ποίας χεῖρας, ὀθωμανικὰς βεβαίως—πβλ. τὰ ἀνωτέρω περὶ τοῦ προκληθέντος βασιλικοῦ ὀρισμοῦ—, εἶχε περιέλθει ἢ περιουσία ἐκεῖνου. Ἡ διαρπαγὴ ἐκκλησιαστικῶν περιουσιῶν ἄλλως ὑπῆρξε καὶ τὸ αἷτιον τοῦ φόνου.

*Μὰ οἱ Τοῦρκοι τοῦ ὠχθρεύοντο καὶ τ' ἀποδρακανίζα,
γιατὶ τὰ Μοναστήρια του ἐκλέφταν κι' ἀφανίζα,
χωράγια μοναστηριακά καὶ ληόφρυτα ἐπέγρα,
κι' ὅποιος δὲ δίδει μὲ καλὸ μὴ μπάλλα τοῦ ἐπέμπα.*

Ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην Μάξιμον ἀναμένεται νῦν ὅχι πλέον ἢ ἐνημέρωσις, ἀλλὰ ἡ παροχὴ ἐνεργοῦ συνδρομῆς εἰς τὸν Ἐξάρχον διὰ νὰ ἐπιτύχη ἡ ἀποστολὴ του.

⁶⁾ Ὁ ἄλλοτε εἰδικὴν δικαιοδοσίαν ἐπὶ μοναστηριακῶν καὶ δικαστικῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων ἔχων μέγας Σακελλάριος ἢ Σακελλίων φέρει σήμερον τὸν τίτλον τιμητικῶς.

⁷⁾ Ἡ περιουσία ἀποβιούντων ἱεραρχῶν δὲν ἀνῆκε πλέον εἰς τοὺς κληρονόμους—καὶ τοιοῦτους εἶχεν ὁ Μεθόδιος, ὡς τὸν ἀνεψιὸν Βερνάρδον—ἀλλὰ εἰς τὸ κοινὸν τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας. Ἐπιτρέπετο ἢ διὰ διαθήκης διάθεσις τοῦ Ἰ³ εἰς στενοὺς συγγενεῖς (τὸ λεγόμενον sülüs).

⁸⁾ Τὸ παρὸν ἔγγραφο δὲν φέρει βεβαιωτικὴν ὑπογραφήν τοῦ Μαξίμου καὶ πιθανῶς τὰ ἀναφερόμενα ὡς ἀνὰ χεῖρας τοῦ Ἐξάρχου γράμματα εἶναι τὰ ἐντελλόμενα τούτῳ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφασισθέντων.

⁹⁾ Ἀνάλογος ἦτο ἡ ἀρὰ τοῦ ψυχorroαγούντος Ἐπισκόπου :

*«Ἀφίνω καὶ παραγγελιὰ γιὰ τὸν Καλοειδονιώτη,
μηδ' ἀγιοσύνη νὰ τοῦ λέν μηδὲ πανοσιότη».*

Ἡ «ἐσχάτη ἐκκλησιαστικὴ ποιηὴ» βεβαίως δὲν εἶχεν ἄμεσον σχέσιν μὲ τὸ οἰκτρὸν τέλος τοῦ καταδότου :

*Καὶ τὸ Φαράντο μὲ καιρὸ ἀπὸ ψηλὰ γκορεμῆσα,
κ' οἱ σκάρες τὸ κορμί ἴφαγαν καὶ τὴ ψυχὴ του ἢ πίσσα.*

Ἴσως ὁμοως ἡ ἐκκλησιαστικὴ καταδίκη ἐμμέσως συνετέλεσεν εἰς τοῦτο.

¹⁰⁾ Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἐνταῦθα ἡ δήλωσις τῆς εὐθύνης τοῦ κυριάρχου Μητροπολίτου ἐπὶ τῆς ἐπαρχίας του (Κρήτης) διὰ τὰ δυνάμενα νὰ συμβῶσι παρόμοια ἀπεικταῖα.

13.

Ἀντίγραφον τοῦ συνοδικοῦ Τόμου περὶ ἀπαγορεύσεως τῶν παρ' ἑνορίας καὶ ἠλικίαν χειροτονιῶν καὶ τῆς παραστάσεως τῶν ἱερωμένων ὡς ἀναδόχων καὶ παρανύμφων. (Ἰούλιος τοῦ 1796) ¹.

Ἀριθ. Χειρ. Μ.Η. 45. Ἐν ἀντιγράφῳ, ἐπὶ μεγάλου φύλλου χάρτου διαστάσεων 0,65 × 0,50 μ. γεγραμμένου ἐπὶ μιᾷ ὄψεως, ἄνευ τμήσεων. Φθοραὶ κατὰ τὰ σημεῖα πτύξεως καὶ κηλίδες ἐκ τῆς ὑγρασίας. Ὅπισθεν: 1796 καὶ κρήτης Μάξιμος.

Γεράσιμος ἐπιβεβαίωσ' ὅτι ἴσον : *π*

† Ἴσον ἀπαράλλακτον τοῦ συνοδικοῦ τόμου περὶ χειροτονιῶν, καὶ

*περὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι τοὺς ἐκ τοῦ Ἱεροῦ βήματος συντέκνους καὶ κοιμ-
πάρους.*

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1) Ὁ Συνοδικὸς Τόμος εὐρηται ἐκδεδομένος παρὰ Μ. Γεδεών, Κανον. Διατάξεις Α' σ. 295 κ.έξ. ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7 πατριαρχικοῦ κώδικος. Ἀρχοῦ-
μεθα ὅθεν ἐνταῦθα εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ ἀντιγράφου καὶ εἰς τὴν παράθε-
σιν τῆς περιλήψεως τοῦ Τόμου, ἥτις προηγεῖται τοῦ «ἴσου ἀπαλλάκτου» καὶ
ἡ ὁποία εἶναι διάφορος τοῦ πατρ. κώδικος. Ἐπίσης παρατίθενται ἐνταῦθα αἱ
σημαντικώτεραι τῶν παραλλαγῶν μεταξὺ τοῦ δημοσιευθέντος κειμένου καὶ τοῦ
ἐν τῷ Μουσειῷ χειρογράφου.

ΠΑΡΑΛΛΑΓΑΙ: Κανονιστικαὶ Διατάξεις σελ. 296, στίχ. 10 ἐκ τῶν ἄνω :
κέντρον λόγον X.M.H.: *κέντρον τόπον*.—Κ.Δ. αὐτ. στ. 15: *ἀντίστασιν* X.
M.H.: *ἀνθίστασιν*.—Κ.Δ. αὐτ. στ. 23: *ἐδραία καὶ ἀσφαλῆς ἀνέστηκε* X.M.
H.: *ἐδρατος καὶ ἀσφαλῆς ἐνέστηκεν*.—Κ.Δ. αὐτ. στ. 26: *διατηρήσωμεν* X.M.H.:
τηρήσωμεν.—Κ.Δ. σελ. 297 στ. 7: *συγκροτηθείσης* X.M.H.: *συναθροισθείσης*.—
Κ.Δ. αὐτ. στ. 20: *μὴ ἐλ' ἐκκλησίαις* X.M.H.: *μηδ' ἐπ' ἐ*.—Κ.Δ. αὐτ. σ. 24: *στε-
φάνους* X.M.H.: *στεφάνους*.—Κ.Δ. σελ. 298, στ. 10: *ἐτῶν* X.M.H.: *χρόνων*.—
Κ.Δ. αὐτ. στ. 17: *μὴ ἔξω τῶν ἑαυτῶν ὁρίων* X.M.H.: *καὶ ἔξω τῶν ἑαυτῶν
ὄρων*.—Κ.Δ. αὐτ. στ. 19: *παραλείπεται μετὰ τὸ διανοίᾳ τὸ καὶ τοῦτο* τοῦ X.M.
H.—Κ.Δ. αὐτ. στ. 23: *ἐκδίδοται* X.M.H.: *ἐκδέδοται*.—Κ.Δ. σελ. 299, στ. 5:
καθ' ἕπουορίαν, ἐκείνη κοσμητή X.M.H.: *καθ' ἕπουορίαν, ἐκείνη κοσμητή*.—Κ.Δ.
αὐτ. στ. 20: *παραλείπεται μετὰ τὸ κοινωνοὶ τὸ ἀλλοτρίων* τοῦ X.M.H.—X.M.H.
παραλείπει τὸ: θείων καὶ πρὸ τοῦ Ἱερῶν νόμων τοῦ στ. 32 τῶν Κ.Δ. αὐτ.—Κ.
Δ. σελ. 300, στ. 11: *παραλείπεται ἢ εἰς τὸ τέλος χρονολογία μυστικῆ*, ἥτις
ὑπάρχει ἐν τῷ X.M.H.

† Ο ΛΑΜΠΗΣ ΚΑΙ ΣΦΑΚΙΩΝ
ΕΥΜΕΝΙΟΣ ΦΑΝΟΥΡΑΚΗΣ